

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV ČESKOSLOVENSKÉ AKADEMIE VĚD
V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

BRNO 1971

DALŠÍ VÝZKUMNÁ SEZÓNA NA VELATICKÉM SÍDLIŠTI V LOVČIČKÁCH

(okr. Vyškov)

JIŘÍ ŘÍHOVSKÝ, AÚ ČSAV Brno

(Tab. 12—13)

Výzkumná sezóna na velatickém sídlišti v Lovčičkách pokračovala v roce 1970 dalším plošným odkryvem o rozměrech 20 × 50 m, navazujícím severním směrem na výzkum předcházejícího roku. Tím byla uzavřena ucelená odkrytá plocha téměř čtvercovitého půdorysu o rozměrech 100 × 105 m.

Na zkoumané ploše jsme našli 30 zásobních sklípků dížovitého tvaru (celkový počet zahloubených jam dosáhl čísla 316) a 86 větších i menších kúlových jamek (celkem již 1025). Téměř všechny kúlové jamky byly součástí půdorysů tří povrchových staveb obdélníkovitého tvaru; několik zbývajících je zřejmě zbytkem podpěr stanovitého přestřešení zásobních sklípků a pouze pro 7 nemůžeme určit bližší funkci.

Půdorysy tří stavebních objektů jsou naprosto jednoznačné. Dva z nich patří nejběžnějšímu typu malých domků pouze s obvodovými kúlovými jamkami — třetí je zcela výjimečný jak svou velikostí a tvarem, tak i konstrukcí obvodových stěn.

DOMEK AT: malý obdélníkový půdorys o rozměrech 2,50 × 2,90 m (zastavěná plocha 7,25 m²). Kratší stěny měly kúly pouze rohové, delší ještě po jednom kúlu uprostřed. Přesto, že domek patří na lovčičkém sídlišti k nejmenším, překvapuje u něho velikost kúlových jamek. Všech šest má dosti mimořádný průměr 50 až 70 cm. Svědčí to o masivní stavbě.

DOMEK AU: větší obdélníkový půdorys o rozměrech 3,20 × 5,70 m (zastavěná plocha 18,25 m²). Kratší stěny měly kúly pouze rohové, delší stěny byly rozděleny čtyřmi kúly do tří polí dlouhých 1,75 až 2,25 m. Kúlové jamky měly průměr 37 až 58 cm.

DLOUHÁ STAVBA AS: dlouhý a poměrně velmi úzký obdélníkový tvar o rozměrech 4,90 × 35,60 × 5,80 × 34,75 m (zastavěná plocha 188,20 m²). Kratší stěny měly pouze rohové kúly. Z dlouhých stěn měla jedna 25 a druhá 27 kúlů (8 z tohoto počtu nebylo zahloubeno až do podloží, takže je pouze předpokládáme na základě celkového rozmístění kúlů). Překvapující je skutečnost, že všechny obvodové kúlové jamky měly jen malý průměr 20 až 38 cm, byly jen nepatrně zahloubeny do podloží a dlouhé stěny tvořily pravidelnou přímku linii. Nerovný průběh stěn a nepravidelné rozmístění drobných kúlových jamek (mezery v rozpětí 95 až 190 cm) ukazují na daleko menší pečlivost v provádění stavby a zřejmě i jinou, lehčí konstrukci stěn než u menších domků. Středová řada sedmi podstatně větších a hlouběji zapuštěných jamek je dokladem existence nosné konstrukce hřebene sedlové střechy. Za zmínku stojí skutečnost, že oba krajní svíslé kúly této nosné konstrukce nebyly v linii kratších stěn. Byly posunuty 70 a 100 cm dovnitř. Tato malá vzdálenost vylučuje možnost použití valbové střechy. Nezvyklá je i orientace celé stavby v podélné ose zhruba od severovýchodu k jihozápadu. Velikost tohoto objektu vylučuje v tomto zemědělském prostředí mladší doby bronzové jeho rodinné vlastnictví. Je naopak dalším dokladem existence společného vlastnictví určité rodové jednotky. Lehčí stěny (na rozdíl proti masivnějším malým rodinným domkům) spolu s půdorysnou koncepcí nabízejí možnost interpretace jako prostoru pro zimní ustájení domácího hospodářského zvířectva.

Střepový keramický materiál se našel pouze v zahloubených objektech; v kúlových jamkách jen drobný a vesměs atypický. Patří výlučně staršímu a vrcholnému stupni velatické fáze středodunajského okruhu kultury popelnicových polí. Z nekeramických nálezů přicházejí v úvahu pouze lehce mísovité prohnuté kamenné podložky a hrubší kulovitá drtidla obilí, kostěná šidla a atypické zlomky bronzového drátu. Drobnější a větší kusy mazanice nesou zřetelné otisky proutěného výpletu stěn a menší kulatiny. Početnější jsou také zlomky hliněného roštu pecí — všechno ovšem až v druhotném uložení v zásypech jam.

Eine weitere Forschungssaison in der Velaticer Siedlung in Lovčičky (Bez. Vyškov). Die Forschungssaison in der Velaticer Siedlung in Lovčičky wurde im Jahre 1970 durch weitere Flächenabdeckung im Ausmasse von 20 × 50 m fortgesetzt, die in nördlicher Richtung an die Untersuchungen des vorhergehenden Jahres anschloss. Dadurch war die abgedeckte Fläche von fast quadratischem Grundriss im Ausmasse von 100 × 105 m ergänzt und abgeschlossen.

Auf der untersuchten Fläche fanden wir 30 kleine Vorratsgruben von baktrogartiger Form (die Gesamtzahl der eingetieften Gruben erreichte die Zahl 316) und 86 grössere und kleinere Pfostenlöcher (insgesamt bereits 1025). Fast alle Pfostenlöcher waren Bestandteile des Grundrisses von drei Oberflächenbauten in Rechteckform. Die übrigen Pfostenlöcher sind anscheinend Reste der Stützen für eine zeltartige Überdachung der kleinen Vorratsgruben und nur bei 7 restlichen gelang es uns nicht ihre genaue Funktion zu beurteilen.

Die Grundrisse der drei Bauobjekte sind ganz eindeutig. Zwei von ihnen gehören zu den geläufigsten Typen von kleinen Häusern mit Pfostenlöchern nur im Umfang des Baues, das 3. Objekt ist ganz ungewöhnlich, sowohl durch seine Grössenmasse und Form, als auch durch die Konstruktion der Einfassungswände.

Haus AT: Kleiner rechteckiger Grundriss im Ausmasse von $2,50 \times 2,90$ m (verbaute Fläche $7,25 \text{ m}^2$). Die kürzeren Wände hatten nur Eckpfosten, die längeren noch einen weiteren Pfosten in der Mitte. Trotzdem dieses Haus in der Siedlung von Lovčičky zu den kleinsten zählt, überrascht bei diesem die Grösse der Pfostenlöcher. Alle sechs Pfostenlöcher hatten einen Durchmesser von $50\text{--}70$ cm, was von einem massiven Bau zeugt.

Haus AU: Grösserer rechteckiger Grundriss im Ausmasse von $3,20 \times 5,70$ m (verbaute Fläche $18,25 \text{ m}^2$). Die kürzeren Wände hatten nur Eckpfosten, die längeren waren durch vier Pfosten in je drei Felder von $1,75$ bis $2,25$ cm Breite geteilt. Die Pfostenlöcher hatten einen Durchmesser von $37\text{--}58$ cm.

Langbau AS: Lange und verhältnismässig sehr schmale rechteckige Form im Ausmasse von $4,90 \times 35,60 \times 5,80 \times 34,75$ m (verbaute Fläche $188,20 \text{ m}^2$). Die kürzeren Wände hatten nur Eckpfosten. Von den langen Wänden hatte eine 25, die andere 27 Pfosten (8 Stück von dieser Zahl waren nicht bis in den Untergrund eingetieft, sodass wir sie auf Grund der gesamten Aufteilung der Pfosten nur voraussetzen). Überraschend ist die Tatsache, dass alle Pfostenlöcher im Umfang des Baues nur einen Durchmesser von $20\text{--}38$ cm aufwiesen und nur gering in den Untergrund eingetieft waren; die langen Wände bildeten keine regelmässig gerade Linie. Der ungerade Verlauf der Wände und die unregelmässige Verteilung der kleinen Pfostenlöcher (in Zwischenräumen von $95\text{--}190$ cm) weist auf eine weitaus geringere Sorgfältigkeit in der Durchführung des Baues und auf eine anscheinend andere, leichtere Konstruktion der Wände als bei den kleinen Häusern. Die Mittelreihe von sieben wesentlich grösseren und tiefer eingelassenen Pfostenlöchern sind der Beweis für die Existenz der Tragkonstruktion des Satteldachfirstes. Erwähnung verdient die Tatsache, dass beide Eckquerbalken dieser Tragkonstruktion nicht in Linie der kürzeren Wände lagen, sondern um 70 bis 100 cm nach innen gelegt waren. Diese kleine Entfernung schliesst die Möglichkeit der Anwendung eines Walmdaches aus. Ungewöhnlich ist auch die Orientierung des ganzen Baues in der Längsachse etwa von Nordosten zum Südwesten. Die Grösse dieses Objektes schliesst in diesem landwirtschaftlichen Gebiet der jüngeren Bronzezeit einen Familienbesitz aus. Es ist im Gegenteil ein weiterer Beweis für die Existenz gemeinsamen Eigentums gewisser Stammesgruppen. Die leichteren Wände (zum Unterschied von den massiven der kleinen Familienhäuschen) zusammen mit der Konzeption des Grundrisses bieten die Möglichkeit einer Interpretation als Räumlichkeiten für die winterliche Unterbringungen der wirtschaftlichen Haustiere.

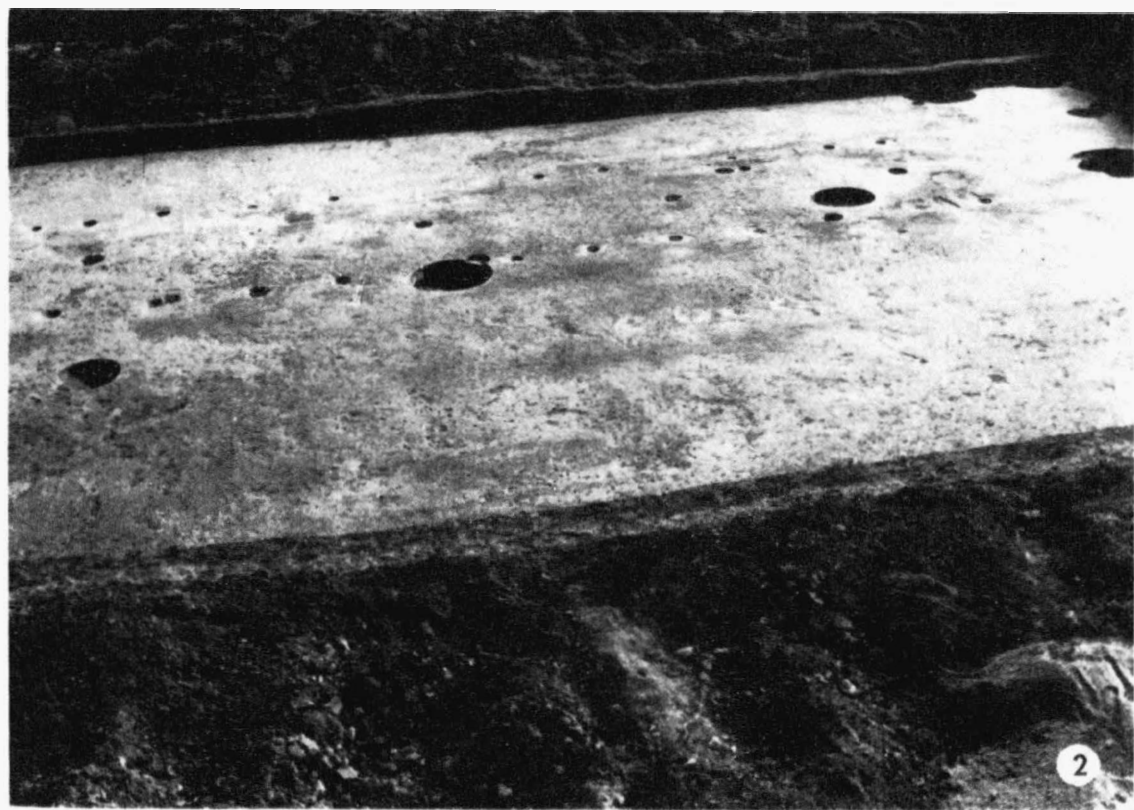
Keramisches Material fand sich nur in den eingetieften Objekten; in den Pfostenlöchern zeigten sich nur kleine und durchwegs atypische Scherben. Sie gehören ausschliesslich der älteren und entwickelten Stufe der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur an. Ausser keramischen Funden kommen noch leicht schüsselartig gewölbte Steinunterlagen und gröbere kugelförmige Reibsteine für Getreide, sowie Knochennahlen und atypische Bruchstücke von Bronzedraht in Betracht. Kleinere und grössere Lehmewurfbrocken tragen deutliche Abdrücke von Rutengeflecht der Wände und von kleineren Rundungen. Zahlreich sind auch die Bruchstücke vom Tonrost eines Backofens, alle jedoch schon in sekundärer Lagerung in der Auffüllung der Gruben.

VELATICKÉ SÍDLIŠTĚ VE VÁŽANECH NAD LITAVOU (okr. Vyškov)

JIŘÍ ŘÍHOVSKÝ, AŮ ČSAV Brno
(Tab. 14–15)

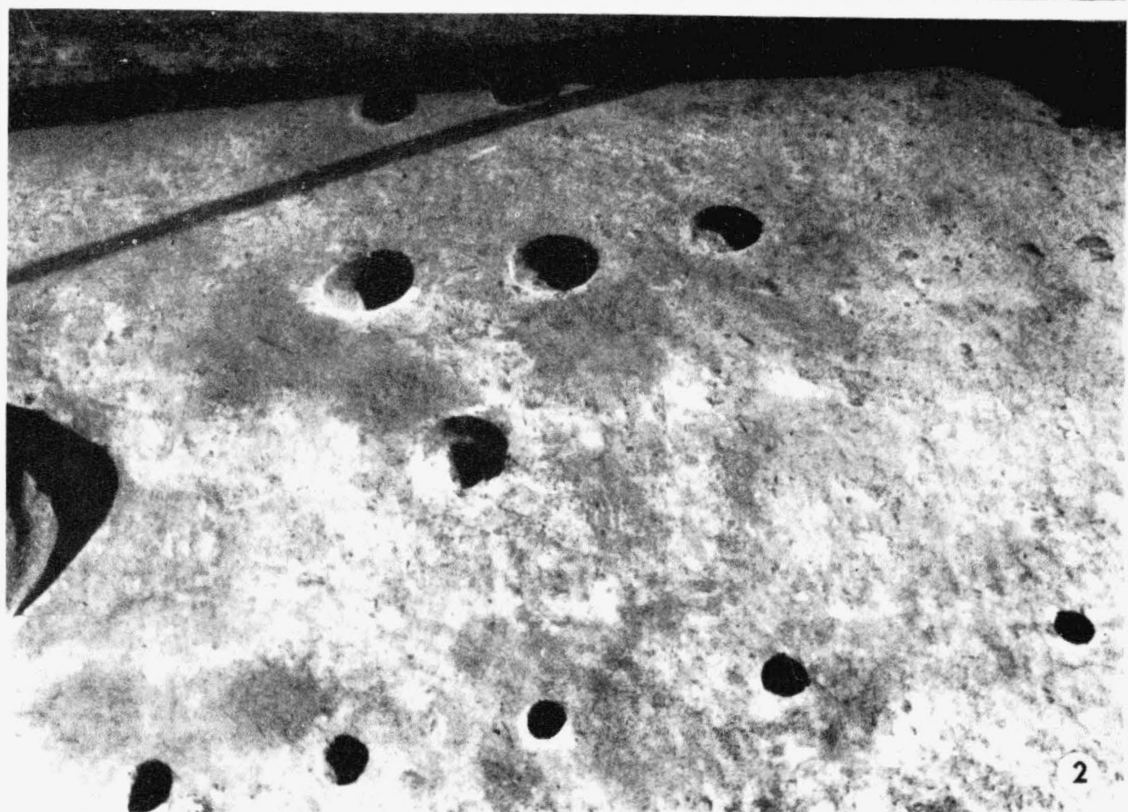
V květnu 1970 provedla E. Koblížková ve Vážanech nad Litavou v okrese Vyškov v trati „Pa-dělky“ (severozápadně od obce) povrchový sběr. Převážná část střepového keramického materiálu pochází z výkopu pro základy sloupu elektrického vedení. Patří staršímu a vrcholnému období velatické fáze středodunajského okruhu kultury popelnicových polí. Mezi střepy se našel i zlomek neolitické kamenné kopytovité sekerky.

Z velatického střepového materiálu zasluhují pozornosti především části hrubších hrcovitých nádob vejčitého tvaru se silněji prohnutým hrdlem a uchem při okraji, okraje mís dovnitř rozšířené, oboustranně rozšířené a dovnitř zatažené s vodorovným fazetováním na vnější straně. Nejrozšířenější byly části šálek. Vedle prostých kónických s hustým svislým rýhováním a tvarů s plynulou esovitou profilovou linií jsou charakteristické šálky se široce nálevkovitě rozevřeným okrajem ostře odděleným od nízkého, lomeného bříška. Je zastoupen i zlomek vysokého, střechovitě hráněného ucha.

Tab. 12

Lovčický (okr. Vyškov), Sídliště velatické fáze kultury středodunajských popelnicových poli. 1 severovýchodní část výzkumu; 2 část půdorysu dlouhého domu AS. — Siedlung der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur. 1 nordöstlicher Teil der Grabung; 2 Grundriss des langen Hauses AS

Tab. 13

Lovčický (okr. Vyškov). Sídliště velatické fáze kultury středodunajských popelnicových polí. 1 celková plocha výzkumu; 2 půdorys domu AT. — Siedlung der Velaticer Phase der mitteldonauländischen Urnenfelderkultur. 1 Gesamtansicht der Ausgrabung; 2 Grundriss des Hauses AT.

PD 1520
1970. (1971.)

PŘEHLED VÝZKUMŮ 1970

Vydává: Archeologický ústav ČSAV v Brně, sady Osvobození 17/19
Odpovědný redaktor: Prof. dr. Josef Poulik, DrSc
Redaktoři: Dr. A. Medunová, dr. J. Meduna, dr. J. Říhovský
Překlady: A. P. Löwensteinová, dr. R. Tichý
Kresby: Doc. dr. B. Klíma, A. Životská, R. Skopal
Na titulní obálce: Koflík z velatického pohřebiště ve Skalici
Tiskem: Grafia, n. p., Brno, provozovna 04, Gottwaldova 21
Vydáno jako rukopis — 450 kusů — neprodejné